

Aan: De colleges van B&W en raadsleden van de gemeenten Oss, Uden, Bernheze en Landerd

Van: Stichting Natuurorganisaties de Maashorst

14 maart 2020

Betreft: Grote Grazers in de Maashorst

Geacht college-/raadslid,

De acht natuurorganisaties in De Maashorst, met meer dan 1000 leden, maken zich zorgen over de gevoerde discussies in de gemeenteraden naar aanleiding van het “belevingsonderzoek Grote grazers” van de “Dorpsraad Nistelrode” en de zogenaamde “Maashorstburgers”. Discussie over de veiligheid is goed, maar moet wel worden gevoerd op basis van de feiten. Er moet een kundige evaluatie worden opgesteld met oplossingen die recht doen aan de unieke ontwikkelingsrichting die in De Maashorst is ingeslagen.

De Dorpsraad Nistelrode en de groep “Maashorstburgers” hebben enkele honderden inwoners bij drie supermarkten in Nistelrode en Zeeland gevraagd naar hun mening over grote grazers. Ook hebben ze hun website opengesteld voor reacties. In hun rapport concluderen ze op basis van de interviews dat veel mensen bang zijn voor de grazers.

Het onderzoek is volgens de natuurorganisaties zeker niet representatief en de rapportage is behoorlijk suggestief. Grote grazers zijn niet gevaarlijk zolang de aangegeven afstand maar aangehouden wordt. Er wordt de indruk gewekt dat er voortdurend incidenten zijn. Dat is niet het geval. De graasdieren moeten volgens De Dorpsraad maar vervangen worden door schaapskuddes en heidekoetjes.

De wisenten, taoussen en exmoorpony’s spelen volgens de natuurorganisaties een belangrijke rol bij het realiseren van de beoogde biodiversiteit. Ze zijn sterk en winterhard. Ook trekken ze recreanten die aangeven van de dieren te genieten en speciaal hiervoor naar De Maashorst komen. De ontwikkelingen stimuleren de regionale economie. De recreanten hebben doorgaans ontzag voor de dieren en beseffen doorgaans heel goed dat zij te gast zijn in een natuurgebied en afstand moeten houden. Er bestaat wel veel onbegrip over sommige bezoekers die voor een mobieltjesfoto te dicht bij de dieren komen.

De Natuurorganisaties bepleiten rust, nuance en meer inzicht in feiten en omstandigheden. De Natuurorganisaties betreuren het zeer dat er twee letselincidenten met Taoussen hebben plaats gehad. Beide situaties zijn voortgekomen uit onverstandig menselijk gedrag. Het is nuttig deze voorvallen nog eens goed te analyseren.

Vrijwilligers van de natuurorganisaties zijn dagelijks actief om De Maashorst natuurlijk en veilig te houden. Zij onderzoeken de natuur, leiden bezoekers rond via excursies, houden de verschillende kuddes van wisenten, taoussen en exmoorpony's in de gaten, controleren de afrasteringen rondom de terreinen, bemensen het natuurcentrum en verrichten allerlei beheer- en snoeiwerkzaamheden. Voor al deze vrijwilligers staat veiligheid voor de recreant op de eerste plaats. Er worden voortdurend stappen gemaakt richting een betere inrichting.

Er is een goede evaluatie nodig. Het bestuurlijke en ambtelijke Maashorst Team heeft toegezegd komend half jaar een grondige evaluatie te laten uitvoeren door een deskundige en onafhankelijke partij. Er zijn waarschijnlijk goede mogelijkheden om De Maashorst beter en veiliger in te delen met behoud van natuurkwaliteit en recreatiemogelijkheden.

Voor een goede evaluatie is het van belang de juiste vragen te stellen. Daarbij is het volgende van belang;

- Volgens de gemeentelijke bestemmingsplannen is de kern van De Maashorst een natuurgebied met recreatief medegebruik. Dit betekent dat de recreant daar te gast is en de "privacy" van dieren (zoals grote grazers) dient te respecteren. In de schil zijn meer recreatieve mogelijkheden.
- Veiligheid staat voorop. Dat betekent niet dat risico's geheel zijn uitgesloten. Aan het betreden van een natuurgebied zijn altijd risico's verbonden. Je kunt de ziekte van Lyme oplopen, door een insect worden gestoken, struikelen over een wortelstronk, wandelaars/ fietsers/ruiters kunnen botsen enzovoorts. De kans op een onprettige ervaring met een grote grazer is relatief klein.
- Analyseer de ervaringen van recreanten met grote grazers in een breder perspectief en bij meerdere doelgroepen. Het kan niet zo zijn dat de dieren worden geslachtofferd door onverantwoord gedrag van enkele recreanten. Angstige recreanten hebben voldoende ruimte om buiten het begrazingsgebied te recreëren. Er is voldoende keuzemogelijkheid in de ruime Maashorst.
- Menselijk beheer is geen alternatief. Het zou veel duurder uitvallen en niet de beoogde biodiversiteit opleveren.
- Schaapskuddes vreten alle kruiden weg waardoor monotone heide ontstaat. De heide vergrast desondanks door overmatige stikstoflast. Heidekoetjes zijn niet winterhard en Schotse Hooglanders hebben het snel warm in de Nederlandse omstandigheden en zoeken dan verkoeling in de poelen die daardoor vermesten.
- Benut de ervaringen elders. In heel Nederland lopen grote grazers in natuurgebieden. Benut goede én slechte ervaringen om een goed beeld te vormen over relatie tussen grote grazers en recreanten.
- Neem kennis van de effecten van de grote grazers op de vergroting van de biodiversiteit, die in Nederland (en mondiaal) sterk afneemt. De keuze voor grote grazers is gebaseerd op hun belangrijke rol in onze natuur.

De huidige interim-maatregel; het afsluiten van het Udense deel van het begrazingsgebied voor Taurossen is naar ons idee niet zinvol. Het gebied is niet anders dan de rest van het begrazingsgebied. De recent geboekte winst in biodiversiteit (kruiden, insecten, zeldzame amfibieën (Kamsalamander, Heikikker), toename levendbarende hagedissen, 2 paar broedende Grauwe Klauwieren etc.) zal snel teniet worden gedaan als dit deelgebied een half jaar of langer vrij blijft van graasdieren. De heide zal vergrassen en er zal vervangend maaibeheer noodzakelijk zijn. Het herintroductieproject van de Vlinderstichting in samenwerking met provincie Noord-Brabant (programma Wild van Vlinders) zal mislukken door gebrek aan kruiden. Ook de proef met het uitstrooien van steenmeel hangt samen met begrazingsbeheer. Wij verzoeken u vriendelijk dit ad hoc besluit terug te draaien, zeker nu de liggende boomstammen nabij de Karlingerweg verwijderd zijn.

We willen met een goede en kundige evaluatie de weg zoeken naar een nog mooiere Maashorst. We moeten zoeken naar slimme oplossingen om natuur en recreatie goed samen te laten gaan. Er is al veel verbeterd in De Maashorst in goede wisselwerking met alle partijen. Geef de natuur een eerlijke kans zich te ontwikkelen. Pas dan zijn we waardige "Maashorstburgers".

Namens Stichting Natuurorganisaties de Maashorst;
Jos van der Wijst (voorzitter)
Joep van Lieshout (voorzitter IVN Uden)
Jan Willem Hermans (voorzitter Vogelwacht Uden eo)
Joost Willems (voorzitter IVN Bernheze)
Meino Koning (voorzitter Stichting Natuur en Milieu Landerd)
Geert Versteijlen (voorzitter IVN Oss)

Bijlage

Waarom grote grazers

De natuurorganisaties benadrukken dat grote grazers een sleutelrol vervullen in de Nederlandse en Europese natuur. Duizenden planten- en diersoorten zijn direct of indirect afhankelijk van grote grazers. De graasdieren zijn oersterk en winterhard en zorgen voor variatie met hun verschillend graasgedrag. Ze snoeien, schillen en grazen, maken kuilen, verspreiden zaden en zorgen met gezonde uitwerpselen voor afwisseling en biotoop voor vele planten- en diersoorten en houden zo het gebied open. Runderen verteren dor gras met hun magenstelsel en met hun hoeven breken ze de gesloten gras- of mossenvegetatie open waardoor kruiden of struiken weer kunnen kiemen. Begraasd natuurlijk grasland is bloemrijk en dus een interessant biotoop voor insecten en vlinders. Dat trekt weer kleine zoogdieren en vogels. Er ontstaat een afwisselende, structuurrijke begroeiing die varieert van hoog tot laag en van open tot gesloten, dode en levende natuur. De complete voedselpiramide zoals we die vroeger op schoolplaatjes te zien kregen. De positieve effecten van begrazing worden bevestigd uit tientallen inventarisatierapporten die over de natuur in de Maashorst zijn gemaakt.

De tijd van monotone productiebossen en heidevelden is dus echt voorbij. De visies die voor de Maashorst de afgelopen 15 jaar zijn opgesteld gaan allemaal uit van de “cultuuromslag” in de natuur. De wilde natuur willen we koesteren en goed overdragen aan ons nageslacht. Het is onze rustbron maar ook van belang voor het behoud van de natuur zelf die al sterk onder druk staat van een grote stikstoflast en verdroging als gevolg van beregening en klimaatverandering. De natuurwaarden in de intensief gebruikte Brabantse weilanden en akkers zijn al grotendeels verdwenen. De natuurlijke wisselwerking tussen grasland, ruigte, struweel en bosovergangen verdwijnt zienderogen in het Brabantse landschap. Een alternatief voor begrazing met grote dieren is niet voorhanden en niet betaalbaar qua beheer. Vergeet niet dat de dieren ook een enorme aantrekkingskracht hebben op recreanten. Ieder jaar worden er meer dan een miljoen bezoeken aan de Maashorst gebracht. Een Maashorst zonder grote dieren is niet voor te stellen. De natuurorganisaties geven aan mee te willen denken over slimme oplossingen om recreatie en natuur goed samen te laten gaan. Er is al veel verbeterd in goede wisselwerking met alle partijen.

